

Az iskolai nomád táborozás részlet

Miután megbeszéltük, hogy melyik hegységbe vagy tájegységbe tervezzük a tábort, elővesszük a megfelelő turistatérképet. A táborhely kiválasztásánál a következő szempontokat célszerű szem előtt tartanunk. Lakott területtől lehetőleg messze (5-10 km-re) legyen a hely a gyerekek „civilizációs” hatásoktól és szüleitől történő távoltartás érdekében.

Táborhelykeresés

A közelben (1-2 km-re) legyen köves út, mert a tábori felszerelés és az élelmiszer szállítása csak így oldható meg minden körülmények között.

Forrás, patak közvetlen közelében fekvő kis sík vagy lankás rét az ideális. Egy 60 fős tábornak egy 30x30 m-es tisztás már megfelel, hiszen ekkora terület elég a sátrak fölállításához és a tűzrakóhely kialakításához. A tábor más részeinek az erdő jobban megfelel. Lehetőleg déli fekvésű helyet válasszunk, hogy táborhelyünket a Nap majd kellő ideig süssse.

A térkép segítségével több-kevesebb, elvileg alkalmas táborhelyet találhatunk. Ezután a helyszíni szemle következik.

Kétnapos autós kirándulás a helykeresés. Az autó feltétlenül szükséges, hiszen a térképen kiszemelt helyek és az egyéb intéznivalók helyszínei általában jelentős távolságban vannak, s így a köves út járhatóságát is kipróbálhatjuk.

Célszerű indulásunk előtt a területileg illetékes erdészeti vezetőjét telefonon megkeresni. Ő megmondja a megfelelő munkatársa nevét, akivel a táborhelykereső kirándulás második napjára érdemes találkozót megbeszélni. Mivel általában közelben lakó emberől van szó, nem okoz gondot, ha az időpont vasárnapra esik.

Az előzetes megbeszélésükor tőle is kérünk táborhely-ötleteket. Nem mindig, de van, amikor bővül az ötletek köre. De gyakran előfordul, hogy az erdésznek több éve bejárattott táborhelyei vannak, s nehéz megérteniük, hogy miért nem jó nekünk a betonos, zuhanyozós tábor.

A tippeket tehát ne fogadjuk el fenntartások, „helyszíni szemle” nélkül. Az optimális hely megtalálása megéri a fáradságot.

A terepen mindig érnek meglepetések bennünket. Erdő helyett néhol tarvágást vagy fiatalost, csörgedező patak helyett kiszáradt medret, tisztás helyett dagonyát találunk., De a 6-8 helyből biztos lesz 3-4 alkalmas.

A megtekintett helyeket magunk között rangsorolni kell, de a végső döntéshez a hiányzó információkat csak a területkezelő erdésztől tudhatjuk meg. Talán a legfontosabb, amit tudnunk kell, hogy hogyan számíthatunk a forrásra a nyári, gyakran aszályos időszakban.

Azon a bizonyos vasárnapi megbeszélésen a rangsorban elől álló, és az erdész szerint is alkalmas helyeket választjuk ki. Két, három helyet kell rangsorolnunk, mert az engedélyezési folyamatban egy, egész ritkán két táborhely is kieshet különböző okok miatt.

Nem kell megijedni, ha nem találjuk meg álmaink táborhelyét. A legfontosabb, hogy nyugodt, szép, védett, de megközelíthető helyet találjunk.

A vízzel van a legtöbbször gond, vagy a vízhozam, vagy a tisztiorvos véleménye, vagy „egyéb természeti adottságok” miatt. A víz biztosítása viszont megoldható lajttal. Nem drága, és nem is annyira illúzióromboló, mint ahogy első hallásra tűnik.

A közölt cikk egy hosszabb kézirat része, amely Tegzes címmel jelenik meg a PSZM Projekt támogatásában.

A döntés után sok fontos kérdést kell még tisztáznunk az erdőszel. Rengeteget tud segíteni nekünk, mert ismeri a helyi viszonyokat: az erdőt, a településeket, az embereket.

Meg kell kérdeznünk:

– kitől kell területhasználati engedélyt kérni; mi a kiszemelt táborhely tulajdonosának vagy kezelőjének címe, de legalább a neve (lehet az erdőszet, egy TSZ, magánszemély, állami gazdaság, nemzeti park);

– a helyileg illetékes ÁNTSZ (Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat = a KÖJÁL új elnevezése) székhelyét; ha az erdőszet adja ki a területhasználati engedélyt, akkor ők küldik-e át az ÁNTSZ hivatalába a kérelmet, vagy az a mi dolgunk lesz;

– a forrás vizét vizsgálja-e az ÁNTSZ rendszeresen; szokták-e engedélyezni a használatát;

– ha esetleg a forrást nem itéli kellően tisztának a hivatal, honnan kell hozatni a vizet;

– utánfutó lajtot tudnak-e kölcsön- vagy bérbeadni; a lajt fuvarozását meg tudják-e oldani; mindezt milyen áron;

– a táborok orvosi ügyeletét melyik orvos szokta ellátni; hol a rendelője; hol van a hétvégi ügyelet a környéken;

– hol található a legközelebbi élelmiszer- és iparcikkbolt; hol lehet zöldséget, gyümölcsöt beszerezni;

– hol van a legközelebbi telefon és postahivatal;

– hova lehet a nem rohadó szemetet helyezni a közelben;

– ki tudná a közelben lakók közül hasznosítani a konyhai ételmaradékot;

– kaphat-e a tábor vezetője a zárt vagy elvileg zárt erdőszeti utakra szóló írásos úthasználati engedélyt;

– a tűzgyújtási engedélyt elintézi az erdőszet, vagy tennünk kell ezért valamit;

– a táborozás ideje alatt megoldható-e a közvetlen környéken a favágás és szállítás felfüggesztése;

– a számunkra érdekes vadak (patások, róka, borz, ragadozó madarak stb.) lakó-, pihenő-, itatóhelyeiről ki tud érrefelé a legtöbbit;

– az iskola helyéről hogy lehet a legcélszerűbben megközelíteni tömegközlekedéssel a táborhelyet;

– ha bármilyen probléma felmerül, milyen telefonszámon és melyik napszakban lehet az erdőszet a legegyszerűbben elérni? Célszerű minden szóba jöhető telefonszámot elkérni.

Ha az idő még engedi, személyesen elintézhethetünk még néhány dolgot az előbb meg tudott adatok segítségével.

Meg lehet keresni a bolt vezetőjét, és informálódhatunk a legfontosabb élelmiszerek áráiról: mennyibe kerül a cukor, rizs, olaj, kenyér, tejföl, sajt? Meg kell vele beszélni azt is, hogy mikor kell a rendelést leadni ahhoz, hogy a szükséges időben elvihető legyen minden, ami kell. Sok esetben zöldséget is beszereznek. Meg kell kérdezni, tartanak-e tojást, hiszen egy falusi boltban gyakran nem árusítanak tojást, s ha igen, akkor sem akkora mennyiségben, amennyi egy táborozó gyerekseregnek kell.

Ha szükségesnek látszik a vízmű igénybevétele, ott mindig van ügyelet. Meg lehet kérdezni a központ címét és a vezető nevét, telefonszámát.

Ha magánszemély a terület tulajdonosa, őt is megkereshetjük még aznap.

Engedélyek

A „terepszemle” után hazatérve már csak néhány levelet szükséges írni és egy-két telefont kell lebonyolítani. Ha személyesen nem sikerült beszélni, az orvost, a boltost, és esetleg a vízmű vezetőjét kell elérnünk.

Ezután – ha nem az erdőszet a kezelő vagy ha nemzeti park területén választottunk táborhelyet – engedélykérő levelet kell írni a terület tulajdonosának vagy kezelőjének, a nemzeti park igazgatóságának. Az ÁNTSZ illetékes hivatalának, ha az erdőszet nem küldené át hozzá a területhasználati engedélyt.

A vízmű vezetőjéhez akkor kell fordulnunk, ha az ÁNTSZ nem engedi a forrás használatát.

Ezek a levelek egészen szikár, néhány mondatos irományok. Nem kell lírai episztolákat költeni. Csak a tábor alapvető adatait (intézményünk neve, címe és telefonszáma, a tábor helye, ideje, létszáma, vezetője) és a kérésünket közöljük.

Ezzel a hivatalos engedélyezési procedúrát beindítottuk. Ha gond van, a megkeresettek jelentkeznek. Ha 2 hónap alatt nem válaszolnának, akkor telefonáljunk rájuk. Az engedélyek átfutása rendszeresen 6-8 hetet vesz igénybe.

A szülők tájékoztatása

A fakultatív terepgyakorlat résztvevői és szüleik teljesen beavatottak, nekik csak akkor kell külön tájékoztatást tartani, ha igénylik. Gyakorlatunkban ilyen nem fordult még elő. A szülők tájékoztatása leginkább a 9. évfolyam diákjai esetében szükséges.

Egy szülői értekezlet néhány percét lehet felhasználni erre. Már az év elején érdemes megemlíteni a szülőknek a tanév végi programot. A részletesebb tájékoztatás a második félév elején esedékes.

A szülőkkel közöljük a terepgyakorlat célját, a tábor helyét, pontos idejét, mindennapos működését, felszereltségét; a közeli postahivatal címét és irányítószámát, ahova poste restante (= postán maradó) levelet küldhetnek; az összes költséget, ezek megoszlását az intézmények és a szülők között, a befizetés ütemezését; a legfontosabb eszközöket, ruhákat, amelyeknek a beszerzésére, kölcsönkérésére szükség lehet (térkép, sátor, alvószivacs, hátizsák); az étkezések gyakoriságát, stílusát; az előző évek tapasztalatait az időjárásról és a személyes felszerelések hiányosságairól.

Külön fel szoktuk hívni a szülők figyelmét arra, hogy

- ne látogassák meg a 6 nap alatt a gyerekeket, mert zavarják a programunkat;
- a gyerekek terepgyakorlati füzetének első oldalára legyenek szívesek írják be, hogy gyermeküknek milyen krónikus betegsége van, milyen, a terepen várható, gondot okozó egészségügyi problémája fordulhat elő, ezeket odahaza hogyan kezelik, milyen gyógyszereket szed rendszeresen a gyerekek;
- kérjük meg őket, ne cipeltessenek egy heti hideg ételmezt a gyerekekkel, csak útravalót csomagoljanak nekik, hisz meleg étel várja őket a táborban;
- a gyerekeknek saját térképre van szükségük;
- kétszemélyes sátrakat kérjenek a rokonoktól, ismerősöktől, mert – hacsak nem áll nagyon jól anyagilag az iskola – ezek beszerzésével gond szokott lenni;
- milyen nélkülözhetetlen eszközök hiányoznak, amelyek kölcsönkérésében segíteni tudnának;
- mi az, amiben segíthetnének a szülők a táborozóknak, ami nekik – esetlen – nem nagy teher, nekünk viszont óriási könnyebbség (pl. élelmiszerek beszerzése nagyker áron, fuvarozás, asztalosmunkák a ládák, árnyékszékek, konyhaasztal elkészítéséhez stb.);
- ha van, fényképezőgépet küldjenek a gyerekekkel;
- lehetőleg célszerűen csomagolják össze a gyerekek holmiját, gondoljanak arra, hogy azoknak kilométereken át kell cipekedniük;
- ne a gyerekek helyett, hanem velük együtt készítsék el a pakkot, hogy hazafelé önállóan tudjanak becsomagolni.

A tájékoztató rövid, pontos, tényszerű legyen. Utána adjunk lehetőséget, hogy kérdéseiket feltehessék.

A gyerekek tájékoztatása

A szülőkkel történt megbeszéléstől tájékoztatni szoktuk a gyerekeket is. Kívánatos egyszerűre megoldani a két tájékoztatást, mivel alapvetően ugyanazokat az információkat

kell elmondanunk a gyerekeknek is, szüleiknek is. Bár ez kizárólag a szervezők számára kényelmes – az eltérő időbeosztásuk miatt, vagy a szülőknek, vagy a gyerekeknek főlegesen sok idejét veszi igénybe.

Kitüntetetten fontos, hogy az első pillanattól kezdve világos legyen a diákok számára is, hogy a tanév egy hetéről van szó, amikor a mindennapokon megszokottól eltérő módszerekkel, tevékenységekkel, de alapvetően ekkor is tanulnak. Ha ez tudatosan bennük, elejét vesszük az olyan gondoknak, amelyek abból következnek, hogy a táborozástól üdülést várnak. A munkára beállított attitűddel könnyedén hozzáidomulnak a terepgyakorlat szellemi és fizikai igénybevételéhez, és legtöbbször kellemesen csalódnak.

A tábor paramétereinek tisztázásához hozzátartozik néhány, a középiskolások felsőbb évfolyamaiban már felmerülő kérdés, amelyek sok táborvezetőnek gondot okoznak: a dohányzás, az alkohol, a szex. Nem kell hangsúlyozni a tiltásokat. Csak annyit szoktunk a gyerekeknek mondani, hogy a dohányzást nem, vagy csak nagyon szűk keretek között lehet megoldani; alkoholt inni a táborban természetesen nem szabad; takarodó után mindenki a saját sátrában, a saját hálószájában alszik. Nem lesz arra szükségünk, de lehetőségünk és kedvünk sem, hogy mindenkit ellenőrizzünk. Ha valaki ezen alapvető tábori és elemi normákat nem tudja betartani, azt küldjük haza. Ha bármely szabály megszegését rendőrködés nélkül látjuk, vagy megtudjuk, nem szabad szó nélkül hagynunk. Ülünk le az érintettel, beszéljük meg vele a problémát. Mondjuk el, hogy mi a gondunk, melyik korláton léptek át, mi az értelme annak a korlátnak, miért nem ugyanaz a mérce a tábori szabályokban, mint egy baráti vagy családi kiránduláson. Egy figyelmeztetés után, ha újra gond adódik ebben az ügyben, az iskolának és a szülőnek szóló telefonhívást vagy táviratot követően rakjuk vonatra a gyereket és kérjük meg, hogy amint hazaért, keresse fel az osztályfőnökét, vagy az igazgatót, és jelezze, hogy hazaért.

A lényeg a következetesség ezekben az esetekben. Ha a gyerekek érzékelik, hogy amit kimond a vezető, azt komolyan veszi, betartatja, akkor nem lesz gond a tábor során. Nekünk még sosem adódott olyan problémánk, amikor egy beszélgetés ne tette volna rendbe a gondokat.

A dohányzással kapcsolatban a legnagyobb veszélyt (az erdőtűzön kívül) abban látjuk, hogy a cigarettázás körüli látványos, rituális külsőségek: a láng, a parázs, a gomolygó füstcsíkok, a frappáns mozdulatok, a mindezt előadó gyerekcsoport magjának vagány-sága vonzza az erre érzékenyeket.

Az egyik megoldás, hogy azoknak, akiknek már szenvedélyévé vált a dohányzás, igyekszünk a lehető legkevesebb szereplési lehetőséget biztosítani. De emellett a tábor nem látható zugát jelöljük ki dohányzóhelynek, s az ügyet az érintettel négy szemközt, s nem a tábor nyilvánossága előtt beszéljük meg.

A gyufa és csikk egyértelmű tűzmentesítésére mindenképpen fel kell hívni a „dohányosok” figyelmét.

A másik lehetőség a dohányzás teljes tiltása.

Az alkoholfogyasztás egyszerűbb ügy. Ha jól választottunk táborhelyet, nem juthatnak hozzá az érdeklődők. Beszerző akciókra vagy otthonról hozott szállítmányra még nem volt példa gyakorlatunkban.

A középiskolás korosztályban már előfordulnak komoly, többéves párkapcsolatok. Ilyenkor természetes, hogy felmerül az együttalvás kérdése. Gyakran kérdezik a gyerekek, hogy miért nem lehet? Liberális szülők ezt még csak-csak megengedhetik a gyerekeknek, de a tanár semmiképpen sem teheti. Az egész táborozás hagyományát tönkretelheti, ha akár csak egy – erről konzervatívan gondolkodó szülő – pletykává fúj akár egyetlen esetet is. Néhány hét sem kell hozzá, az igazgatótól a polgármesterig járhat rapportra a táborvezető és magyarázhatja, hogy nem kuplerájt, hanem táborot vezetett. Ilyen esetben azt szoktuk mondani diákjainknak, hogy ilyen idős korban a magánügyeket a magánéletükben, s ne a táborban oldják meg.